

**ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ
ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

ПЛАН

- Вступ
- Сутність поняття економічної ефективності наукових досліджень
- Оцінка економічної ефективності
- Результати наукових досліджень
- Види ефективності наукових досліджень
- Розрахунок економічної ефективності наукових досліджень
- Критерії оцінки ефективності фундаментальних теоретичних досліджень
- Критерії оцінки ефективності прикладних досліджень
- Методики визначення економічної ефективності наукових досліджень
- Висновки

ВСТУП

Економічна наука як сфера інтелектуальної діяльності праці специфічно бере участь у створенні і споживанні всього суспільного продукту і національного доходу.

- Критерієм її ефективності у кінцевому підсумку виступає підвищення продуктивності й економії всієї суспільної праці і ресурсів завдяки впровадженню досягнень науки у галузях господарства. Витрати на науку, так само, як і інвестиції, являють собою вилучення коштів з поточного споживання для забезпечення більш високого рівня споживання у майбутньому.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

- **Ефект досліджень** – сукупність добутих наукових, економічних і соціальних результатів. Результат зіставлення із витратами на його досягнення характеризує ефективність досліджень.
- **Ефективність наукових досліджень** економічного характеру виявляється тільки внаслідок взаємодії з іншими факторами економічного зростання: інвестиціями, робочою силою, освітою, організацією інформаційних комунікацій та ін.

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

- Оцінка економічної ефективності результатів наукових досліджень у прикладній економіці пов'язана з великими труднощами. Жодне економічне дослідження не породжує продукту якоїсь однієї науково-дослідної роботи. Крім того, визначають економічну ефективність не самої наукової продукції, а результату її використання, що суперечить принципу оцінки безпосередньо за кількістю виготовленої продукції.
- Критеріями ефективності наукових досліджень є також наукова значущість виконаної роботи.

РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

- Результати наукових досліджень і дослідно-конструкторських робіт (НДКР) впливають на компоненти виробництва, засоби і предмети праці, технологічні процеси, форми і методи організації виробництва, а також сприяють зниженню трудо-, фондо-, матеріало- і енергоємності нової техніки. Це економічні результати, які відображають економію живої і матеріалізованої праці у вартісній оцінці. Єдиним критерієм економічної ефективності результатів НДКР у сфері виробництва і обслуговування є економія суспільних витрат, виражених приростом економічного ефекту на одиницю корисної роботи.
- Разом з тим економічна наука виконує дві соціально-економічні функції:

пізнавальну

створення інтелектуальних нематеріальних цінностей у вигляді теорій, прогнозів, гіпотез та ін.;

продуктивну

перетворення наукових знань у рушійну силу розвитку виробництва і суспільства.

РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ВИДИ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.

• **Економічна ефективність** – характеризується вираженою у вартісних вимірниках показників економії живої та матеріалізованої праці у виробництві, одержаної від використання результатів НДКР у зіставленні із витратами на виконані дослідження (зростання національного доходу, підвищення продуктивності праці, якості продукції, зниження витрат на наукові дослідження).

2.

• **Науково-технічна ефективність** – відображає приріст нових наукових знань, призначених для подальшого розвитку науки і техніки.

3.

• **Соціальна ефективність** – виявляється у поліпшенні життєвих факторів людей, розвитку охорони здоров'я і культури, науки і освіти, поліпшення екологічних умов та ін.

Розглянуті види ефективності наукових досліджень взаємопов'язані й впливають один на одного. Ефективність від впровадження результатів досліджень може проявитися у розвитку теорії науки, удосконаленні методів господарювання і у соціальному розвитку суспільства. В оцінці результатів наукових досліджень, залежно від поставлених цілей, як критеріїв, приймається один з видів ефекту, а останні використовуються як допоміжні.

РОЗРАХУНОК ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

- Економічна ефективність наукових досліджень розраховується при створенні нових технологічних процесів, машин і матеріалів, а також при дослідженні в галузі природничих наук, які можуть бути використані для удосконалення матеріального виробництва. При розрахунку економічної ефективності наукових досліджень разом із витратами на дослідження враховуються витрати на впровадження результатів наукових робіт.
- Розраховується економічний ефект у разі таких наукових досліджень:

1.

створення нових технологічних процесів і способів виробництва у промисловості, будівництві, сільському господарстві та інших галузях національної економіки, а також розробка комплексів машин і устаткування для цих процесів;

2.

підвищення рівня організації виробництва та управління ним - використання економічних стимулів для розвитку виробничих і міжнародних торговельних зв'язків, впровадження інвестицій у високорентабельні виробництва та його корпоратизація, акціонування і приватизація та ін.;

3.

дослідження в галузі економічних і соціальних наук, які використовуються для підвищення ефективності виробництва і зростання добробуту людей.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.

- можливість широкого застосування результатів досліджень у різних галузях народного господарства країни;

2.

- новизна явищ, що дає значний поштовх для принципового розвитку найбільш актуальних досліджень;

3.

- пріоритет вітчизняної науки;

4.

- галузь, де можуть бути початі прикладні дослідження;

5.

- широке міжнародне визнання робіт;

6.

- фундаментальні монографії з теми й цитування їх вченими різних країн;

7.

- загальна кількість публікацій за досліджуваний відрізок часу;

8.

- загальна кількість виконаних і захищених дисертаційних робіт, завершених тем або зданих звітів тощо.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИКЛАДНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

- Коефіцієнт економічної ефективності:

$$К_{еф} = E/V$$

- де E , V - відповідно сума реального економічного ефекту від впровадження результатів наукових досліджень за рік і загальна сума затрат на наукові дослідження за цей же період, тис. грн.
- Максимальний економічний ефект, який може бути отриманий від впровадження наукових досліджень у виробництво за розрахунковий період при встановленому обсязі впровадження, називають економічним потенціалом наукових досліджень.
- Якщо наукове дослідження пов'язане з певним ризиком отримання від'ємного результату, економічний потенціал наукових досліджень визначається за формулою (при $p=1$):

$$E = E_{tp} - Vd$$

- де E – розрахунковий економічний потенціал за i t років; p – ймовірність одержання позитивного результату; V – зростання затрат у випадку від'ємного результату; d – ймовірність від'ємного результату дослідження.

ВИСНОВКИ

- Особливо велике значення при визначенні економічного ефекту наукових досліджень має чинник часу. Тривалість проведення наукового дослідження, потреба певного періоду освоєння і виробничого використання його результатів і визначає фактичний і потенціальний ефект.
- Швидке освоєння і розповсюдження результатів наукових досліджень – основа ефективного використання наукових розробок і важлива умова зниження витрат внаслідок морального їх старіння.
- Найбільш достовірним критерієм економічної ефективності наукових досліджень є фактична економія від впровадження.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

